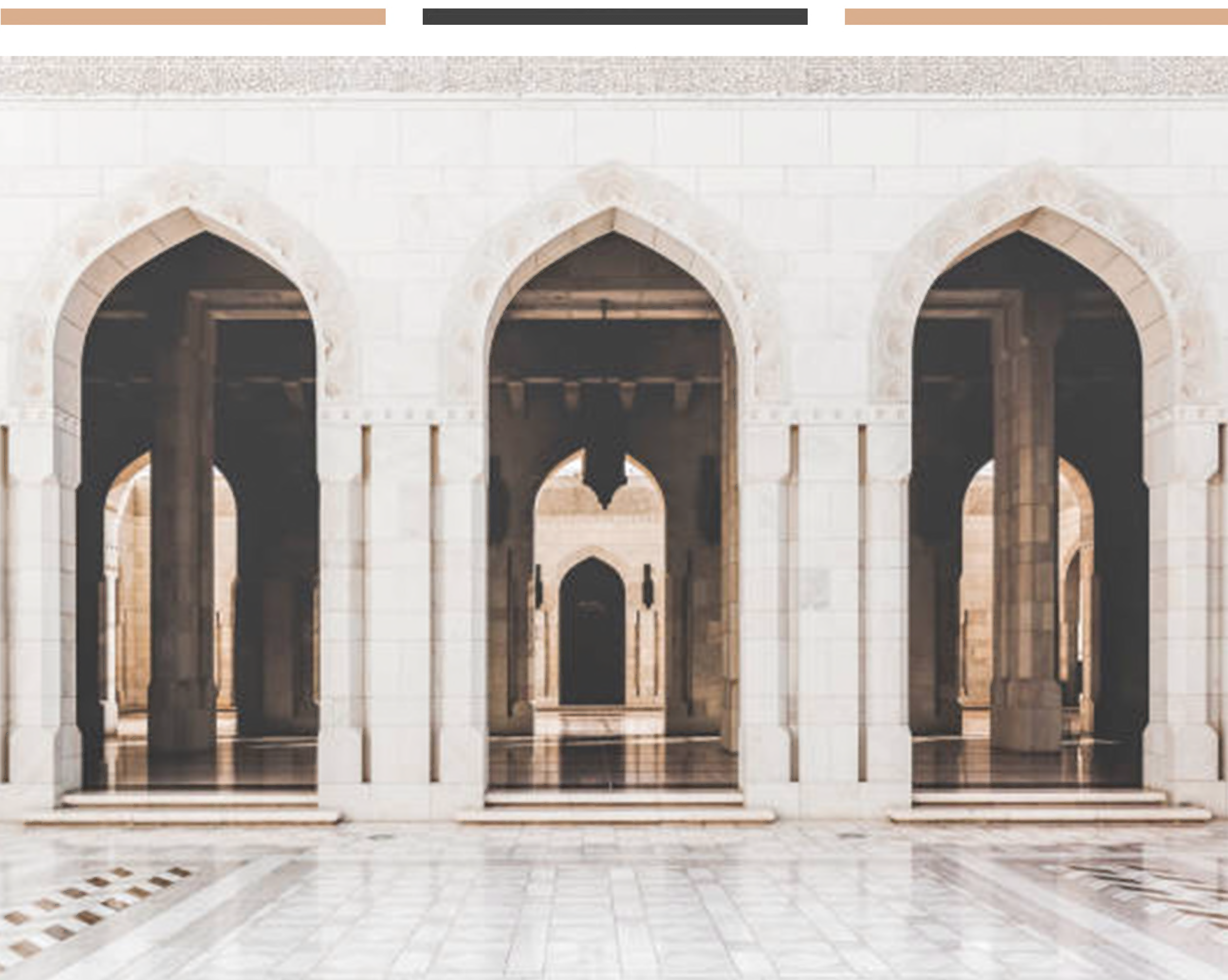

د اسلام دري اساسي اصول

محمد بن عبد الوهاب

ژباړه: أبو عمر سيد حبيب بن أحمد المدني الأفغاني - عبدالنافع زلال

الأصول الثلاثة

(د اسلام دري اساسي اصول)

ليکنه

شيخ محمد بن عبد الوهاب

(رحمت الله عليه)

ژباړنه

عبد النافع زلال

ح وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد، ١٤٢٤هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

محمد بن عبد الوهاب بن سليمان

الأصول الثلاثة . / محمد بن عبد الوهاب بن سليمان . - الرياض،

١٤٢٤هـ.

٤٨ ص ، ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٧-٤٤٤-٢٩-٩٩٦٠

(النص باللغة البشتو)

١- العقيدة الإسلامية ٢- التوحيد أ- العنوان

ديوي ٢٤٠ ١٤٢٤/٥٩٢١

رقم الإيداع : ١٤٢٤/٥٩٢١

ردمك : ٧-٤٤٤-٢٩-٩٩٦٠

بسم الله الرحمن الرحيم

پوه شه - الله دي په تا رحم وکړي - چي په مونږ د خلورو مسائلو زده کړه فرض ده:

لمړی: علم او پوهه، او هغه دا چي الله ﷻ، او دهغه پیغمبر ﷺ، او اسلام په دلايلو سره وپيژنو.

دوهم: په هغه عمل کول.

دریم: هغه ته دعوت کول (رابلل).

څلورم: د هغه په تکليفونو باندي صبر کول.

او دليل يې د الله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: بِسْمِ
اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ﴿وَالْعَصْرِ﴾ * إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ *
إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا
بِالصَّبْرِ ﴿[د العصر سورت: ۱-۳ آيتونه]

ترجمه: په نامه دالله چي ډير زيات مهربان او پوره رحم لرونکی دی (شروع کوم). قسم په زمانه، بيشکه انسان په زيان کښي دی، پرته له هغو کسانو چي ايمان يې راوړ او نيك عمل يې تر سره کړ، او يو بل ته يې دحق سپارښت

(وصيت) وکړ، او يو بل ته يې د صبر او ثبات سپارښت وکړ.

امام شافعي رحمت الله عليه ويلي دي: «که چيري الله ﷻ د خلکو لپاره د دغه سورت څخه پرته بل څه د حجت او دليل په توگه نه وای ليرېلي، نو (دا به) دوی لره بس وو». بخاري رحمت الله عليه ويلي دي: باب دی ددې خبري چي علم له عمل څخه مخکي دی^(۱).

او دليل يې د الله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ﴾ [د محمد سورت: ۱۹ آيت]

ترجمه: نو پوه شه چي بيشکه له الله څخه پرته بل د عبادت وړ معبود نشته، او دخپلي گناه بخښنه وغواړه. نو علم يې مخکي له قول (وينا) او عمل څخه ذکر کړي.

پوه شه - الله دي په تا رحم وکړي - چي پر هر مسلمان نر او ښځي ددا دريو مسائلو زده کول او په هغي عمل کول

(۱) صحيح البخاري ۲۲/۱ کتاب العلم.

فرض دي:

لمړی: دا چې الله ﷻ مونږ پيدا کړي يو، او رزق يې را کړی دی، او خوشي (هسي) يې نه يو پرې ايښي، بلکه مونږ ته يې پيغمبر را استولی دی، نو څوک چې دهغه پيروي او اطاعت وکړي جنت ته به ولاړ شي، او څوک چې دهغه نافرمانی وکړي دوزخ ته به ولاړ شي.

ددې خبرې دليل د الله ﷻ دا قول دی چې فرمايي:

﴿إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا * فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا﴾ [د المزل سورت: ١٥، ١٦ آيتونه].

ترجمه: (ای خلکو) بیشکه تاسي لره مونږ (داسي) يو پيغمبر ليږلی دی، چې پر تاسي باندي شاهد دی، لکه چې مو فرعون ته يو پيغمبر ليږلی وو، خو فرعون دهغه پيغمبر نافرمانی وکړه، نو له همدي کبله مو هغه ډير سخت ونيوه.

دوهم: دا چې الله ﷻ دا نه خوښوي چې دهغه سره په عبادت کي څوک شريک ونيول شي، که دا شريک الله ته

نژدې ملائکه (پربسته) وي او که دالله دجانبه استول شوی
نبي وي.

ددې خبري دليل د الله ﷻ دا قول دی چي فرمايي:
﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ [د الجن سورت:
١٨ آيت]

ترجمه: او جوماتونه خاص خدای لره دي، نو دخدای
سره بل هيڅوک مه بولی.

دريم: څوک چي دپيغمبر ﷺ اطاعت او پيروي وکړي،
او په يو خدای ﷻ ايمان راوړي، نو هغه ته روا نه دي چي
دهغه چا سره دوستي او محبت وکړي چي دالله ﷻ او
دهغه دپيغمبر دبنمن وي، که څه هم ډير نژدې دوست او
خپل يې هم وي.

ددې خبري دليل د الله ﷻ دا قول دی چي فرمايي:
﴿لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ
اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ
عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ
وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ

اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿﴾ [دالجاده سورت: ۲۲ آيت]

ترجمه: داسي خلك به ونه مومې چي (له يوې خوا) په خدای او د آخرت په ورځ ايمان ولري، او (له بلې خوا) له هغو كسانو سره چي د خدای او دهغه د پيغمبر سره شخړه كوي ملگرتيا وكړي، كه څه هم (دغه شخړه كوونكي) ددوی پلرونه يا زامن يا ورونه يا خپلوان وي، همدوی دي چي خدای ددوی په زړونو كښي ايمان ځای په ځای (مضبوط) كړی دی، او دوی ته يې له خپل نزد څخه په يوه روح سره قوت وركړی دی، او دوی به په داسي جنتونو كښي داخل كړي چي دهغو (ترونو) لاندې ويالې بهيږي، او هلته به تل تر تله واوسيږي، خدای له دوی څخه خوشحاله شوي دي او دوی (هم) له هغه څخه خوشحاله دي، دوی د خدای گوند (لښكر) دی، پوه شئ چي بيشكه د خدای گوند (لښكر)، همدوی دي بريالي (كامياب).

پوه شه - الله ﷻ دي تا خپلي لاري ته هدايت كړي- چي
د ابراهيم عليه السلام دين او لاره داده چي يوازي د الله ﷻ عبادت
په اخلاص سره وكړې، او په همدې سره الله ﷻ ټولو خلكو
ته امر كړی، او د همدې لپاره يې پيدا كړي دي، لكه
څنگه چي فرمايي: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا
لِيَعْبُدُونِ﴾ [الذاريات سورت: ۵۶ آيت]

ترجمه: پيريان او انسانان مي ندي پيدا كړي مگر
ددې لپاره چي زما عبادت وكړي.

او د عبادت څخه مراد د الله ﷻ په وحدانيت سره
پيژندل دي، او له ټولو لوی كار چي الله ﷻ په هغه سره
(بندگانو ته) امر كړی دی هغه توحيد دی، او توحيد دادی
چي يوازي د يوه الله ﷻ عبادت وكړې شي، او له ټولو نه
لوی كار چي له هغه نه يې (بندگان) منع كړيدي هغه شرك
دی، او شرك دادی چي د الله ﷻ سره په عبادت كي بل
څوك شريك شي.

ددې خبري دليل د الله ﷻ دا قول دی چي فرمايي:
﴿وَاَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾ [النساء سورت:

[آيت ۳۶]

ترجمه: او د خدای عبادت وکړئ او دهغه سره هيڅ
شي مه شريکوی.

که تا ته وویل شي: چي هغه درې اصول (اساسي
خبري) کومي دي، چي پر انسان يې زده کړه فرض ده؟
نو (په ځواب) کي ورته ووايه: چي هغه دادي: چي بنده
خپل پروردگار، خپل دين، او خپل پيغمبر محمد ﷺ
وپيژني.

اول اصل

[دخپل پروردگار پیژندل]

کله چي تا ته وویل شي: ستا پروردگار څوک دی؟
 نو ووايه: چي زما پروردگار هغه ذات دی چي زه يې
 پاللی یم، او ټول جهان (عالم) يې په خپل نعمت سره پاللی
 دی، او هماغه زما معبود (خدای) دی، او پرته له هغه څخه
 بل معبود نه لرم.

ددې خبري دليل د الله ﷻ دا قول دی چي فرمايي:
 ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ [دالفاتحه سورت: ۲ آيت]

ترجمه: ټولي ستايني يوازي الله لره دي، چي
 د عالميانو پالونکی دی.

او پرته د الله ﷻ څخه نور ټول مخلوقات عالم بلل
 کيږي، او زه ددې عالم يو جز یم.

کله چي تا ته وویل شي: خپل پروردگار دي په څه
 سره پیژندلی دی؟

نو ووايه: چي دهغه په نښو او مخلوقاتو سره، او

شپه، ورځ، لمر، او سپوږمۍ دهغه له نښو څخه دي، او اوه آسمانونه، اوه ځمکي او کوم شيان چي په هغې کي دي، او يا ددواړو ترمنځ دي، دهغه له مخلوقاتو څخه دي.

ددې خبري دليل د الله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾ [د فصلت سورت: ۳۷ آيت]

ترجمه: او دهغه له آيتونو (د قدرت د دلائلو) څخه شپه او ورځ، لمر او سپوږمۍ دي، نه لمر ته سجده وکړئ او نه (هم) سپوږمۍ ته، (بلکه) هغه خدای ته سجده وکړئ چي هغوی يې پيدا کړي دي، که تاسي يوازي دهغه عبادت کوئ.

او دا قول چي فرمايي: ﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَيْثُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مَسْجَرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ

الْعَالَمِينَ ﴿[دالاعراف سورت: ۵۴ آيت]

ترجمه: بيشكه چي ستاسي پروردگار هغه الله دی چي آسمانونه او ځمکه يې په شپږو ورځو کښي پيدا کړل، او بيا يې پر عرش باندي استواء وکړه، شپه لکه پردې غوندي پر ورځ باندي غوړوي، هره يوه په تلوار سره بله طلبوي، او لمر، سپوږمۍ او ستوري يې چي دهغه تر فرمان لاندي دي (پيدا کړيدي)، هو، پيدا کول او حکم فرمايل خاص هغه لره دي، خدای برکت والادی، د عالميانو پروردگار دی.

او د (رب) څخه مراد معبود (د عبادت مستحق) دی، دليل يې د الله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ * الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ [دالبقره سورت: ۲۱، ۲۲ آيت]

ترجمه: ای خلکو، دخپل پروردگار عبادت وکړئ، هغه (پروردگار) چي تاسي او له تاسي څخه مخکښي

کسان يې پيدا کړي دي، ددې لپاره چي پرهيزگار شئ، هغه (ذات) چي ځمکه يې تاسي ته فرش او آسمان يې (لکه) چت (غوندي) جوړ کړی او اوبه يې د آسمان څخه رابنکته کړي چي دهغې په وسيله يې ستاسو دروزی دپاره (هر ډول) ميوي ايستلي دي، نو په داسي حالت کښي چي (په حقيقت) پوهيرئ له خدای سره شريکان مه گرځوئ.

ابن کثير رحمت الله عليه وايي: «هغه ذات چي ددې شيانو خالق او پيدا کونکی دی، هماغه د عبادت وړ دی»^(۱).

او د عبادتونو ټول هغه انواع او قسمونه چي الله ﷻ پرې امر کړی دی، لکه: اسلام، ايمان، احسان، دعا، ويره، اميد، توکل، (دالله څخه) د ثواب طمع لرل، او د

(۱) ابن کثير دنوموړو دوو آيتونو د ذکر کولو څخه وروسته وايي: «ددې آيتونو مضمون دادی: چي الله ﷻ خالق، رازق، د دنيا او دهغه داوسيدونکو مالک او رازق دی، نو ځکه خو ددې لائق دی چي يوازي دهغه عبادت وشي، او بل څوک ورسره شريک ونه گڼل شي، الله ﷻ فرمايي: ﴿فَلَا تَجْعَلُوا لِلّٰهِ اُنْدَادًا وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ [البقره سورت: ۲۲ آيت] ترجمه: نو پداسي حال کي چي (په حقيقت) پوهيرئ له خدای سره شريکان مه گرځوئ. دابن کثير تفسير ۵۵/۱ دي وکړل شي.

عذاب څخه يې ويريدل، خشوع، (دالله ﷻ) ويره په زړه کي ساتل، رجوع کول، مرسته او مدد غوښتل، پناه غوښتل، فرياد کول، ذبح (حلاله) کول، نذر کول، او داسي نور هغه عبادات چي الله ﷻ پري امر کړي دي ټول خاص الله ﷻ لره دي.

ددې خبري دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي:
﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ [دالجن سورت:
۱۸ آيت]

ترجمه: او جوماتونه خاص خداي لره دي، نو دهغه سره بل هيڅوک مه بولي.

نو څوک چي لدې عبادتونو څخه څه شي دالله ﷻ څخه پرته بل چا لره وکړي، هغه مشرک او کافر گڼل کيږي، او دليل يې دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي:
﴿وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ﴾ [المومنون سورت: ۱۱۷ آيت]

ترجمه: او هر څوک چي له خداي سره بل معبود وبولي، او (حال دا چي په ښکاره توگه) دخپل دغه کار

دپاره دليل نلري، نو بيشكه چي دهغه حساب دهغه له پروردگار سره دی، او بيشكه کافران (هيڅکله) نه بريالي کيږي.

او دا حديث: «الدُّعَاءُ مُخُّ الْعِبَادَةِ»^(۱).

ترجمه: دعا د عبادت مازغه (روح او جوهر) دی^(۲).
او د الله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ

(۱) ترمذي په كتاب الدعاء ۴۵۶/۵ (۳۳۷۱) نمبر حديث سره روايت کړی او ويلي يي دي: چي دا حديث غريب دی، په دغه لفظ سره يوازي ابن لهيعة روايت کړی دی، او الباني هم هغه ضعیف بللی دی، دالباني تعليقات پر مشکات باندې (۲۲۳۱) نمبر حديث، او ضعیف الجامع (۳۰۳) نمبر حديث دي وکتل شي.
او لدې څخه غوره حديث هغه حديث دی چي خپله ترمذي دنعمان بن بشير څخه مرفوع روايت کړیدی او الفاظ يې دادي: «الدعاء هو العبادة» يعني: دعاء خپله عبادت دی.

ترمذي ۴۵۶/۵ كتاب الدعاء (۳۳۷۲) نمبر حديث دي وکتل شي، او ترمذي ويلي دي: دا حديث حسن او صحيح دی.
او همدارنگه دا حديث ابوداود په كتاب الصلاة ۷۶/۲ (۱۴۷۹) نمبر حديث سره، او ابن ماجه په كتاب الدعاء ۱۲۵۸/۲ (۳۸۲۸) نمبر حديث سره هم روايت کړیدی.

(۲) ددې حديث مطلب دادي: چي دعا د عبادت يو لوی رکن، او دهغې روح او جوهر دی، ځکه انسان هله الله ﷻ ته دعا کوي چي د مخلوقاتو څخه يې اميد قطع شي، او دا د توحيد، اخلاص او عبادت له ټولو څخه لويه درجه ده چي انسان په بشپړ اخلاص او کامله توجه سره الله ﷻ ته دعا وکړي. (ژباړونکی)

ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي
سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿[دغافر سورت: ۶۰ آيت]

ترجمه: او ستاسي پروردگار وويل: زما عبادت وكړئ
ترڅو چي ستاسي (غوښتنې) قبولي كړم (ومنم)، بيشكه
هغه كسان چي زما له عبادت څخه تكبر كوي، هرومرو به
په خواري (او سپكتيا) سره دوزخ ته ننوځي.

دالله ﷻ څخه دويريدلو دليل دالله ﷻ دا قول دی
چي فرمايي: ﴿فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ [دال
عمران سورت: ۱۷۵ آيت]

ترجمه: ددوی څخه مه ویرېږئ، او زما څخه وويرېږئ
كه ايمان لرئ.

دالله ﷻ رحمت داميد ساتلو دليل دالله ﷻ دا قول
دی چي فرمايي: ﴿فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا
صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾ [دالكهف سورت: ۱۱۰ آيت]

ترجمه: نو هر څوك چي دخپل پروردگار دليدلو هيله
لري نو بنيادي چي نيك عمل وكړي او هيڅوك دخپل
پروردگار په عبادت كښي شريك نكړي.

پر الله ﷻ د توکل کولو دليل د الله ﷻ دا قول دی چي
فرمايي: ﴿وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ [دالمائدہ
سورت: ۲۳ آيت]

ترجمه: او پر خدای توکل وکړئ که تاسي ايمان
لرونکي ياست.

او دا قول چي فرمايي: ﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ
حَسْبُهُ﴾ [دالطلاق سورت: ۳ آيت]

ترجمه: او هر څوک چي پر خدای باندې توکل وکړي،
همدی (خدای) ورته بس او کافي دی.

د الله ﷻ ثواب ته د امید لرلو، او دهغه د عذاب څخه
د ویریدلو، او هغه ته د خشوع کولو دليل د الله ﷻ دا قول
دی چي فرمايي: ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ
وَيَدْعُونََنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ﴾ [دالانبیاء سورت: ۹۰
آيت]

ترجمه: بیشکه چي دوی (داسي خلک) وو چي په
نیکیو او د خیر په کارونو کښي یو له بل څخه وړاندې
کیدل، او مونږ به یې (زمونږ د مرحمت څخه دېر خور کیدو

په هيله) او (زمونږ د عذاب) له ويرې بللو، او يوازي مونږ ته تواضع كونكي وو.

(په زړه كي د الله ﷻ) نه دويري لرلو دليل د الله ﷻ دا قول دى چي فرمايي: ﴿فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي﴾ [دالبقره سورت: ۱۵۰ آيت]

ترجمه: نو له هغوى څخه مه ويريږئ، او له ما څخه ويريږئ.

(الله ﷻ ته) درجوع كولو دليل د الله ﷻ دا قول دى چي فرمايي: ﴿وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ﴾ [دالزمر سورت: ۵۴ آيت]

ترجمه: او خپل پروردگار ته رجوع وكړئ او هغه ته غاړه كيږدئ.

(د الله ﷻ څخه) د مرستي او مدد غوښتلو دليل د الله ﷻ دا قول دى چي فرمايي: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ [دالفاتحه سورت: ۵ آيت]

ترجمه: يوازي ستا عبادت كوو، او يوازي ستا څخه مرسته غواړو.

او دا حديث: «إِذَا اسْتَعْنَتْ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ»^(۱).

ترجمه: کله چي مرسته او مدد غواړې نو دالله ﷻ څخه يې وغواړه.

(دالله ﷻ څخه) دپناه غوښتلو دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ * مَلِكِ النَّاسِ﴾ [دالناس سورت: ۱ آيت]

ترجمه: ووايه: پناه غواړم دخلکو په پروردگار.
(الله ﷻ ته) دفریاد کولو دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَبَ لَكُمْ﴾ [دالانفال سورت: ۹ آيت]

(۱) دا دپیغمبر ﷺ دهغه وصیت یو جز دی چي ابن عباس رضي الله عنهما ته یې کړی وو، او پیغمبر ﷺ په هغه کي ابن عباس ته داسي فرمایلي دي: اې هلکه، زه تاته دا څو خبري ښایم: چي دالله ﷻ دا حکامو حفاظت وکړه، نو هغه به ستا حفاظت وکړي، او دالله ﷻ دا حکامو حفاظت وکړه، نو الله ﷻ به همیشه (ستا دمدد دپاره) ستا په وړاندي وي، او کله چي سوال کوې، نو دالله ﷻ څخه سوال وکړه، او کله چي مرسته غواړې، نو دالله ﷻ څخه يې وغواړه...
دا حديث ترمذي ۶۶۷/۴ په کتاب صفة القيامة (۲۵۱۶) نمبر حديث، او احمد په مسند کي ۲۹۳/۱، ۳۰۷ نمبر حديث سره روايت کړی دی، او ترمذي ويلي دي: چي دا حديث حسن او صحيح دی.

ترجمه: هغه وخت ياد کړئ کله مو چي دخپل پروردگار څخه مرسته غوښتله، نو هغه ستاسي (غوښتنه) ومنله.

الله ﷻ ته دذبح (حلاله) کولو دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ﴾ [دالانعام سورت: ۱۶۳-۱۶۴ آيتونه]

ترجمه: ووايه بيشكه زما لمونځ، زما قرباني، زما ژوندون او زما مړه (تول) الله لره دي چي پروردگار دعالميانو دی. هيڅ شريك ده لره نشته، او په همدې (توحيد) باندي زه مامور شوی يم، او زه لومړی دمسلمانانو څخه يم.

او دا حديث: «لَعَنَ اللَّهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللَّهِ»^(۱).

ترجمه: الله ﷻ په هغه چا لعنت کړی دی چي دالله څخه پرته بل چا ته ذبح (حلاله) کوي.

(۱) دا حديث مسلم (دنووي شرح ۱۲۲/۱۳، ۱۲۳) په کتاب الاضاحي کي په (۱۹۷۸)، [۴۳، ۴۴، ۴۵] نمبر سره روايت کړیدی.

(الله ﷻ) ته د نذر کولو دليل د الله ﷻ دا قول دی چي
 فرمايي: ﴿يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا﴾
 [دالانسان سورت: ۷ آيت]

ترجمه: دوی (خپل) نذرونه تر سره کوي، او دهغي
 ورځي څخه ويرېږي چي شريې چاپيرونکي او ښکاره دي.

دوهم اهل

د اسلام دين په دلائلو سره پيژندل

د اسلام دين دادی چي (بنده) يوازي الله ﷻ ته دهغه په وحدانيت په منلو تسليم شي، او دهغه اطاعت او بنده گي وکړي، او د شرک او مشرکينو څخه براءت او بيزاري وکړي.

د اسلام دين درې درجې لري: اسلام، ايمان، او احسان، او دا هره درجه څو ارکان لري.
اوله درجه: [اسلام]

د اسلام پنځه ارکان دي:

- ۱- دا گواهي (شهادت) ورکول چي پرته د الله ﷻ څخه بل د عبادت وړ معبود نشته، او محمد ﷺ د الله ﷻ پيغمبر دی.
- ۲- لمونځ کول.
- ۳- زکات ورکول.
- ۴- روژه نيول.
- ۵- او د بيت الله حج کول.

د الله ﷻ د وحدانيت دليل د الله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُوا

الْعِلْمُ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿﴾ [دآل
عمران سورت: ۱۸ آيت]

ترجمه: خدای او پرېستو او د علم خاوندانوپه دې
شاهدي ورکړې چې بیشکه شان دادی چې پرته له هغه نه
بل د عبادت وړ معبود نشته، پداسي حال کي چې په عدل
سره د ټول عالم تدبيرونکی دی، بيله هغه څخه بل
د عبادت وړ معبود نشته، دستر قدرت او حکمت خاوند
دی.

او د (لا اله الا الله) معنا داده: چې پرته د یو الله جل جلاله څخه
بل د عبادت وړ معبود نشته.

(لا اله) پرته د الله جل جلاله څخه د نورو ټولو خدایانو او
معبودانو نفی کوي، او (الا الله) یواځي هغه الله جل جلاله ته
د عبادت کولو اثبات کوي، کوم چې په عبادت او پاچاهۍ
کي هغه لره شریک نشته.

او د دې خبري وضاحت او تفسیر د الله جل جلاله پدې قول
کي راغلی دی: ﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِّمَّا
تَعْبُدُونَ * إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ * وَجَعَلَهَا كَلِمَةً

بَاقِيَةٌ فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿﴾ [دالزخرف سورت: ۲۶-۲۸ آيتونه]
 ترجمه: او هغه وخت ياد کړه چي ابراهيم عليه السلام خپل پلار او خپل قوم ته وويل: بيشکه زه دهغه څه نه بيزار يم چي تاسي يې عبادت کوئ. پرته له هغه ذات نه چي زه يې پيدا کړي يم او هغه به ما ته بيشکه لارښودنه وکړي. او هغه دتوحيد کلمه په خپل اولاد کښي پاتي کيدونکې کلمه وگرځوله، چي گوندي دوی (خدای او دهغه توحيد) ته بيرته راوگرځي.

او پدې قول کي چي فرمايي: ﴿قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِّنْ دُونِ اللَّهِ فَإِن تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ﴾ [دآل عمران سورت: ۶۴ آيت]

ترجمه: ووايه: اې د کتاب خاوندانو، هغي خبري ته راشئ چي زموږ او ستاسي تر منځ شريکه ده (هغه) دا چي بيله خدای څخه دبل شي عبادت ونکړو، او هيڅ شی دهغه سره شريک نکړو او ځيني زموږ دي دالله څخه پرته ځيني نور دخدايانو په توگه ونه نيسي، نو که دوی

(د کتاب خاوندانو) مخ واپاره نو تاسي ووايي: شاهد (او گواه) اوسئ چي مونږ مسلمانان يو (الله ﷻ ته تسليم يو).

دا چي محمد ﷺ دالله رسول دی، دليل يې دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ [دالتوبه سورت: ۱۲۸ آيت]

ترجمه: بيشكه چي تاسي ته يو پيغمبر ستاسي له خپل (منځ) نه راغلی دی، ستاسي رېږونه او تکليف ورباندي ډير گران دي، ستاسي (دخير لپاره) ډير حرصناک دی، او پر مؤمنانو باندي مشفق (شفقت والا) او مهربان دی.

او د محمد ﷺ په پيغمبري او رسالت سره د اقرار کولو او گواهي ورکولو معنا داده: چي دهغه داوامرو اطاعت وشي، اود خبرو تصديق يې وشي، او دکومو شيانو څخه چي يې منع کړېده، دهغو څخه پرهيز او ځان وژغورل شي، او يوازي دهغه دسنت او طريقې مطابق دالله ﷻ عبادت وشي.

دلمانځه، زکات، او دتوحيد دتفسير دليل دالله ﷺ
 دا قول دی چي فرمايي: ﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ
 مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ
 دِينُ الْقِيَمَةِ﴾ [دالبينه سورت: ۵ آيت]

ترجمه: او (پداسي حال کښي) چي دوی گمارل شوي
 ندي مگر دا چي په زښت اخلاص سره دخداي عبادت
 وکړي (او عقیده لري) چي دين دهغه (لخوا) دی، او په
 عين حال کښي له هر ډول انحراف څخه ليري وي، لمونځ
 (دهغه) له ټولو آدابو سره) اداء کړي، زکات ورکړي، او
 همدا صحيح او ټينگ (مضبوط) دين دی (چي هغه اسلام
 دی).

دروژې نيولو دليل دالله ﷺ دا قول دی چي فرمايي:
 ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى
 الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ [دالبقره سورت: ۱۸۳ آيت]

ترجمه: ای مومنانو، روژه پر تاسي باندي فرض کړې
 شوې ده لکه چي په هغو کسانو باندي چي له تاسي څخه
 پخوا وو، فرض کړې شوې وه، بنایي چي تاسو پرهیزگار

شيء:

د حج کولو دليل د الله ﷻ دا قول دی چي فرمايي:
 ﴿وَلَلَّهُ عَلَى النَّاسِ حُجُّ الْبَيْتِ مَنْ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾ [دآل عمران سورت: ۹۷ آيت]

ترجمه: د خدای د پاره پر خلکو باندي د بيت الله حج
 (فرض) دی، په هغه چا باندي چي هغه ته دتلو توان لري،
 او څوک چي کافر شي نو بيشکه چي خدای له ټولو
 عالميانو څخه بې پروا دی.
دوهمه درجه: ايمان:

ايمان څه دپاسه اويا (۷۰) څانگي (برخي) لري، له
 ټولو څخه اوچت او لوړه يې: د (لا اله الا الله) ويل دي، او له
 ټولو څخه وړوکې (کوچنې) يې دلاري څخه د ضرر د شي
 ليري کول دي، او حياء د ايمان يوه برخه ده^(۱).
 دايمان شپږ رکنونه دي: په الله ﷻ ايمان راوړل، او

(۱) دا حديث بخاري ۱۰/۱ په کتاب الإيمان کي په دغه الفاظو «بضع وستون»
 يعنې: څه دپاسه شپيته، او مسلم (دنووي شرح ۲۰۲/۲) په کتاب الإيمان کي په
 (۳۵)، [۵۷، ۵۸] نمبر سره روايت کړيدی.

دالله ﷻ په ملائكو (پرنستو)، كتابونو، پيغمبرانو،
د قيامت په ورځ، او دخير او شر په قضا او قدر ايمان
راوړل.

ددې شپږو ركنونو دليل دالله ﷻ دا قول دى چي
فرمايي: ﴿لَيْسَ الْبِرُّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قَبْلَ الْمَشْرِقِ
وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ
وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ﴾ [البقره سورت: ۱۷۷ آيت]

ترجمه: نيكي (يوازي) دا نده چي خپل مخونه ختيځ
او لويديځ لوري ته واړوي، بلكه (غوره) نيكي دهغه چا ده
چي په خداى، د آخرت په ورځ، (په ټولو) پرنستو، (په ټولو)
كتابونو، او (په ټولو) پيغمبرانو باندي يې ايمان راوړي
دى.

دقضا او قدر دليل دالله ﷻ دا قول دى چي فرمايي:
﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾ [القمر سورت: ۴۹ آيت]
ترجمه: بيشكه مونږ هر شى په اندازه پيدا كړى دى.
درېمه درجه: احسان:

احسان يو ركن لري، او هغه دادى: چي دالله ﷻ

داسي عبادت وکړې لکه چي ته هغه وينې، که يې ته نه وينې نو هغه خوتا وني.

ددې خبري دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي:
 ﴿إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ﴾ [النحل
 سورت: ۱۲۸ آيت]

ترجمه: بيشکه الله له پرهيزگارانو او نیکوکارانو سره دی.

او دا قول: ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى الْغَزِيْرِ الرَّحِيْمِ * الَّذِي يَرَاكَ
 حِيْنَ تَقُوْمُ * وَتَقْلُبُكَ فِي السَّاجِدِيْنَ * اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ
 الْعَلِيْمُ﴾ [الشعراء سورت: ۲۱۷-۲۲۰ آيتونه]

ترجمه: او په (هغه ذات) توکل وکړه چي دستر قدرت
 خاوند (او) مهربان دی. هغه (ذات) چي تا ويني کله چي
 (دعبادت دپاره) راپاڅيږي. او (هم) دسجده کوونکو په منځ
 کښي ستا حرکتونه. بيشکه چي همدغه (خدای) دی
 اوریدونکی (او) پوه (دعلم خاوند).

او دا قول چي فرمايي: ﴿وَمَا تَكُوْنُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُو
 مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُوْنَ مِنْ عَمَلٍ اِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا اِذْ

تَفِيزُونَ فِيهِ ﴿ [ديونس سورت: ۶۱ آيت]

ترجمه: او په هيڅ کوم کار (يا کوم فکر مشغول) نه يې، او دهغه څخه دقرآن دهيڅ يو (آيت) تلاوت نه کوي او (تاسي) هيڅ کوم کار نکوي پرته لدې کله چي په هغه کښي بوخت کيږي (نو) مونږ پر تاسي باندي شاهدان (گواهان) يو.

او دا حديثو څخه يې دليل دجبريل هغه مشهور حديث دی چي عمر بن خطاب رضي الله عنه روايت کړی دی، چي وايي: «بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ^(۱) شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ، شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ، لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ، وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ، حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ، وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى فَخْذَيْهِ، وَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، أَخْبَرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ، فَقَالَ: أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَتَقِيمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ،

(۱) دا الفاظ په صحيح مسلم کي نشته، او دصحيح مسلم دحديث الفاظ داسي دي: «بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ...». صحيح مسلم كتاب الإيمان (۸) [۱] نمبر حديث. (زيارونکی)

وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ، إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا، قَالَ: صَدَقْتَ، فَعَجَبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ، قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ، قَالَ: أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ، قَالَ: صَدَقْتَ، قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ، قَالَ: أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ، قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ السَّاعَةِ، قَالَ: مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ، قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَاتِهَا، قَالَ: أَنْ تَلِدَ الْأُمَّةُ رَبَّتَهَا، وَأَنْ تَرَى الْحَفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّيْءِ يَتَطَاوُلُونَ فِي الْبُنْيَانِ، قَالَ: فَمَضَى، فَلَبِثْنَا مَلِيًّا، فَقَالَ: يَا عُمَرُ، أَتَدْرِي مَنْ السَّائِلُ؟ قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: هَذَا جِبْرِيلُ، أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ أَمْرَ دِينِكُمْ»^(۱).

ترجمه: پداسي حال كي چي مونږ د پيغمبر ﷺ سره ناست وو چي يو داسي سړی راغی چي تكي سپيني جامې او تك تور ويسته يې وه، او د سفر نښي ورباندي نه ليدل

(۱) د جبرائيل حديث مسلم پوره په كتاب الإيمان كي په (۸) [۱] نمبر سره د عمر بن الخطاب ؓ څخه (د نوي شرح ۱۲۶-۱۳۳)، او بخاري په مختصر ډول د ابو هريره ؓ څخه روايت كړيدی.

کيدې، او نه هم له مونږ څخه چا پيژانده، نو د پيغمبر ﷺ مخي ته کيناست، او خپل ځنگنونه يې د پيغمبر ﷺ له ځنگنونو سره ولگول، او لاسونه يې پر ورنونو کينودل، او ويې ويل: اي محمده، د اسلام څخه مي خبر کړه، (پيغمبر ﷺ) وفرمايل: (اسلام دادی): چي اقرار وکړې (گواهي ورکړې) چي پرته د الله ﷻ څخه بل د عبادت وړ معبود نشته، او محمد ﷺ د الله ﷻ پيغمبر دی، او لمونځ په بڼه توگه وکړې، او زکات ورکړې، او د بيت الله حج وکړې که دلاري توان در سره وو، (سړي) وييل: رښتيا دي وييل، نو مونږ تعجب وکړ چي هم پوښتنه ترې کوي، او هم يې تصديق کوي، (سړي) وييل: دايمان څخه مي خبر کړه، (پيغمبر ﷺ) وفرمايل: (ايمان دادی) چي په الله ﷻ، او دهغه په ملائکو، کتابونو، پيغمبرانو، د آخرت په ورځ، او د خير او شر په قضا او قدر ايمان راوړې، (سړي) وييل: رښتيا دي وييل، نو د احسان څخه مي خبر کړه، (پيغمبر ﷺ) وفرمايل: (احسان دادی) چي د الله ﷻ داسي عبادت وکړې لکه چي ته يې وينې، نو که ته يې نه وينې، نو هغه

خو دي ويني، (سړي) وويل: د قيامت څخه مي خبر كړه،
 (پيغمبر ﷺ) وفرمايل: څوك چي پوښتني ته ځواب ور كوي
 له هغه چا څخه چي سوال كوي زيات علم نلري (پدي
 هكله)، (سړي) وويل: نو د قيامت له نښو څخه مي خبر
 كړه، (پيغمبر ﷺ) وفرمايل: (د قيامت نښي دادي) چي
 وينځه خپل بادار وزېږوي، او لوڅي پښې، برينه، فقيران
 دپسونو څروونكي (چوپانان) به گوري چي د تعميرونو (په
 جوړولو كي به) يو له بل څخه زيات كوښښ كوي، (راوي)
 وويل: نو سړي ولاړ، نو څه شانتې كيناستو، او بيا
 (پيغمبر ﷺ) وفرمايل: چي اې عمره، آيا پوهيږې دا سوال
 (تپوس) كوونكي څوك وو؟ ما ورته وويل: چي الله او
 رسول يې ښه پوهيږي، (پيغمبر ﷺ) وفرمايل: دا جبريل
 وو، راغلی وو چي تاسو ته ستاسو دين وښايي.

دریم اهل

[بخيل پيغمبر محمد ﷺ پيژندل]

ستاسي پيغمبر ﷺ محمد بن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم دی، او هاشم د قريشو څخه دی، او قريش د عربو څخه دي، او عرب د اسماعيل بن ابراهيم الخليل -عليه وعلى نبينا افضل الصلاة والسلام- دنسل څخه دی.

د پيغمبر ﷺ عمر دري شپيته (۶۳) کاله وو، چي خلويست (۴۰) کاله يې دنبوت څخه مخکي او درويشت (۲۳) کاله يې دنبوت او رسالت په حال کي تير کړي دي. دنبوت دليل يې د ﴿اقْرَأْ﴾^(۱) آيت دی، او درسالت دليل يې د ﴿الْمَدْثَر﴾ آيت دی، داوسيدو ځای يې مکه وه، الله ﷻ (خلکو ته) استولی دی چي د شرک څخه يې وويروي، او توحيد ته يې دعوت کړي.

(۱) د الله ﷻ دې قول ته اشاره ده: ﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ﴾ [دالعلق سورت: ۱ آيت] ترجمه: ولوله، دخپل پروردگار په نامه، هغه چي (تول مخلوق يې) پيدا کړي دي.

ددې خبرې دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي:
﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ * قُمْ فَأَنْذِرْ * وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ * وَتِيَابَكَ فَطَهِّرْ *
 وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ * وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ * وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ﴾
 [الدثثر سورت: ۱-۷ آيتونه]

ترجمه: اي په ځان باندي دخادر نغښتونكيه، پاڅيږه
 (اونړيوال) وويروه، او خپل پروردگار په لويۍ سره ياد
 كړه، او خپلي جامې پاكي كړه، او له پليتي نه ډډه (او
 پرهين) وكړه، او (پر چا باندي) منت مه ږده، چي (دهغه څه
 په مقابل كښي چي وركړي دي دي) زيات بدل وغواړي،
 او دخپل پروردگار لپاره صبر وكړه.

او د ﴿قُمْ فَأَنْذِرْ﴾ مراد دادی: چي دشرک څخه يې
 وويروه، او توحيد ته يې دعوت كړه، او د ﴿وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ﴾
 څخه مراد دادی: چي په توحيد سره (دخپل پروردگان
 تعظيم وكړه، او د ﴿وَتِيَابَكَ فَطَهِّرْ﴾ څخه مراد دادی: چي
 خپل عملونه دشرک څخه پاك كړه، او د ﴿وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ﴾
 مراد دادی: چي دبتانو څخه هجرت وكړه، او دهجرت
 كولو څخه مراد دبتانو پريښودل او دهغوی څخه او

دهغوی دپیروانو (مشرکینو) څخه بیزاره کیدل دي.

پیمغبر ﷺ لس کاله په همدې شکل سره توحید ته خلک رابلل، او دلسو کلونو وروسته آسمان ته وخیژول شو، او پنځه لمونځونه پرې فرض شول، (او دهغه څخه وروسته یې) درې کاله په مکه کې لمونځ وکړ، او بیا مدینې ته دهجرت کولو امر ورته وشو.

او دهجرت څخه مراد: دشرک دمحیط (ځای یا وطن) څخه داسلام محیط ته تلل دي، او دشرک دمحیط څخه داسلام محیط ته هجرت پر دې امت باندي فرض دی، او هغه به دقیامت تر ورځې پوري باقی وي.

ددې خبرې دلیل دالله ﷻ دا قول دی چې فرمایي:
 ﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَٰئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا * إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا * فَأُولَٰئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا﴾ [دالنساء سورت: ۹۷-۹۹ آیتونه]

ترجمه: بيشكه هغه كسان چي پر خپلو ځانونو يې ظلم كړيدى، ملائكي چي كله ددوى روحونه اخلي، ورته وايي: تاسي په څه حال كښي وي؟ دوى په ځواب كښي وايي: مونږ دځمكي پر مخ ضعيفان (او مظلومان) وو، ملائكي وايي: آيا دخداى ځمكه پراخه نه وه ترڅو چي تاسي پكښي هجرت كړي واي؟ نو ددوى ځاى دوزخ دى او بد دورتلو ځاى دى دوزخ. خو نا توان نارينه، ښځي او واره چي نه دكومي وسيلې توان لري او نه كومه لاره پيدا كولاى شي. نو داسي خلك هيله ده چي الله ددوى څخه (ددوى دغه گناهونه) وبخښي، او الله عفووه كوونكئ (او) بخښونكئ ذات دى.

او دا قول چي فرمايي: ﴿يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةً فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ﴾ [الدنكبوت سورت: ۵۶ آيت]

ترجمه: اي زما (مسلمانانو) بندگانو، بيشكه چي زما ځمكه پراخه (ارته) ده، نو خاص ما لره عبادت وكړئ.

بغوي رحمت الله عليه وايي: «دا آيت دهغه مسلمانانو په هكله نازل شوى دى چي په مكه كي پاتي وو او هجرت

يې نه وو کړې، (الله ﷻ) هغوی ته په ايمان سره خطاب وکړ.

او د حديثو څخه دهجرت دليل د پيغمبر ﷺ دا قول دی چي فرمايي: «لَا تَنْقَطِعُ الْهَجْرَةُ حَتَّى تَنْقَطِعَ التَّوْبَةُ، وَلَا تَنْقَطِعَ التَّوْبَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا»^(۱).

ترجمه: تر څو چي دتوبې (وړ) نه وي بند شوی، نو دهجرت (حکم) له منځه نه ځي، او تر څو چي لمر له مغرب (لویدیځ) څخه نه وي راختلی، نو دتوبې (وړ) نه بندیږي^(۲).

او کله چي پيغمبر ﷺ په مدينه منوره کي ځای پر ځای شو، نو داسلام دنورو احکامو امريې جاري کړ، لکه زکات، روژه، حج، اذان، جهاد، امر بالمعروف، او نهی عن المنکر، او داسي نور شرعي احکام.

(۱) دا حديث ابوداود په اول د کتاب الجهاد کي ۳/۳ په (۲۴۷۹) نمبر سره، او احمد په مسند کي ۹۹/۴، او نسائي په السنن الکبری کتاب السير کي (لکه څنگه چي په تقيسب التحفة کي راغلي دي) په (۱۱۴۵۹) نمبر سره دمعاويه ؓ څخه روايت کړيدی، او الباني په صحيح الجامع (۷۴۳۶) نمبر حديث کي هغه صحيح بللی دی.

(۲) ددې حديث څخه مراد دادی: چي دهجرت حکم او روا والی به تر قيامت پوري باقي وي. (ژباړونکی)

او پيغمبر ﷺ په نوموړي شکل سره لس کاله پاتي شو، او له هغه څخه وروسته بيا وفات شو، او دين يې باقي پاتي شو، او دهغه دين دی، داسي دخير کار نشته چي خپل امت يې هغه ته نه وي رابللی، او نه داسي بد او ناوړه کار شته چي خپل امت يې له هغه څخه نه وي منع کړی.

او کوم دخير کار چي خپل امت يې هغه ته رابللی دی هغه توحيد، او هر هغه څه دي چي الله ﷻ يې خوښوي، او کوم شر چي خپل امت يې له هغه څخه منع کړی او ویرولی دی، هغه شرك، او هر هغه څه دي چي الله ﷻ يې نه خوښوي، او بد يې گڼي.

الله ﷻ پيغمبر ﷺ ټولو خلکو ته استولی دی، او دهغه اطاعت يې پر ټولو انسانانو او پيريانو فرض کړيدی. ددې خبري دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي:

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا﴾ [الأعراف

سورت: ۱۵۸ آيت]

ترجمه: ووايه (ای پيغمبره): ای خلکو بيشکه زه ستاسي دټلو دپاره دخداي پيغمبر يم.

او د پيغمبر ﷺ په ذريعه خداى ﷻ خپل دين تكميل او پوره كړ، او دليل يې دهغه دا قول دى چي فرمايي:

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾ [المائدة سورت: ٣ آيت]

ترجمه: نن ورځ ما ستاسي د پاره ستاسي دين پوره كړ او پر تاسي باندي مي خپل نعمت تمام كړ، او اسلام مي ستاسي د پاره (د) دين (په توگه) غوره كړ.

او د پيغمبر ﷺ د وفات كيدو دليل د الله ﷻ دا قول دى چي فرمايي: ﴿إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ * ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ﴾ [الزمر سورت: ٣٠-٣١ آيتونه]

ترجمه: بيشكه ته مړ كيدونى يې، او دوى (هم) مړ كيدونكي دي. او بيا به بيشكه تاسو د قيامت په ورځ دخپل پروردگار په حضور (دخپلو كړونو په هكله) جگړه وكړئ.

او خلك چي كله مړه شي، نو بيا (د قيامت په ورځ) بيرته ژوندي كيږي، او دليل يې د الله ﷻ دا قول دى چي فرمايي: ﴿مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى﴾ [طه سورت: ٥٥ آيت]

ترجمه: تاسي مو له دې (خاوري) خڅه پيدا کړې، او په هغې کښي به تاسي ننه باسو، او بيا به تاسي له هغې خڅه بل ځل راوباسو.

او دا قول چي فرمايي: ﴿وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا * ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا﴾ [د نوح سورت: ۱۷-۱۸ آيتونه]
ترجمه: او خداى تاسي (د زرغون شوي شي په توگه) له ځمکي خڅه پيدا کړي يى. (او) بيا به تاسي بيرته هلته وگرځوي، او بيا به مو په راويستو سره راوباسي (ژوندي کړي).

او (د قيامت په ورځ) بيرته له ژوندي کيدو وروسته د عملونو حساب ورسره کيږي، او دهغې جزا ورکول کيږي.

ددې خبري دليل د الله ﷻ دا قول دى چي فرمايي: ﴿لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسَاءُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى﴾ [د النجم سورت: ۳۱ آيت]

ترجمه: ترڅو هغو کسانو ته چي بدې يې وکړه ددوى د کړنو جزا ورکړي، او هغو کسانو ته چي نيکي يې وکړه

بڼه بدله ورکړي.

او څوک چې د مرګ څخه وروسته بيا ژوندي کيدو څخه انکار وکړي کافر کېږي، او دليل يې دالله ﷻ دا قول دی چې فرمايي: ﴿رَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُنْعَثُوا قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ بِمَا عَمَلْتُمْ وَذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ [د التغابن سورت: ۷ آيت]

ترجمه: کافران داسي غلط فکر (سوچ) کوي چې هيڅکله به دوی (ژوندي) راپورته نه کړي شي، ووايه: هو، قسم دی زما په پروردگار چې بيشکه تاسي به (ژوندي) راپورته کړي شئ، بيا به دهغه څه نه چې کول مو، خبر کړي شئ، او دا کار الله ﷻ ته آسان دی.

او الله ﷻ ټول پيغمبران وپروونکي او زيری ورکونکي استولي دي، او دليل يې دالله ﷻ دا قول دی چې فرمايي: ﴿رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾ [د النساء سورت: ۱۶۵ آيت]

ترجمه: داسي پيغمبران چې (هم) زيري ورکونکي او (هم) وپروونکي (دي) تر څو چې دخلکو سره دپيغمبرانو

(داستولو) څخه وروسته پر خدای باندې کوم دلیل نه وي.
 دتولو څخه رومبې پیغمبر نوح عليه السلام دی، او اخیرنی
 پیغمبر محمد صلی الله علیه و آله دی، چي دتولو پیغمبرانو ختم کوونکی
 پیغمبر دی.

ددې خبرې دلیل چي نوح عليه السلام له تولو څخه رومبې
 پیغمبر دی دالله جل جلاله دا قول دی چي فرمایي: ﴿إِنَّا أَوْحَيْنَا
 إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالتَّيِّبِينَ مِنْ بَعْدِهِ﴾ [النساء سورت:
 ۱۶۳ آیت]

ترجمه: بیشکه چي مونږ ته وحي وکړه، لکه چي
 نوح او دهغه څخه وروسته پیغمبرانو ته مووحي کړې وه.
 دنوح عليه السلام څخه تر محمد صلی الله علیه و آله پوري چي الله جل جلاله هر
 امت ته پیغمبر استولی دی، هغوی ته یې دیوالله په
 عبادت سره امر کړي، او دطاغوت^(۱) دعبادت څخه یې
 منع کړيدي، او دلیل یې دالله جل جلاله دا قول دی چي فرمایي:
 ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا
 الطَّاغُوتَ﴾ [النحل سورت: ۳۶ آیت]

(۱) طاغوت هر هغه معبود ته ویل کیږي چي دالله جل جلاله څخه پرته یې عبادت وشي،
 لکه شیطان، بت، مړی او داسي نور. (ژباړونکي)

ترجمه: او بيشكه چي مونږ په هرامت كښي يو رسول (د دغه فرمان سره) وليږه چي: دخداى عبادت وكړئ او له بتانو څخه ځان وژغورئ.

او الله ﷻ په ټولو بندگانو دا فرض كړېده چي په طاغوت باندي كافر شي (او هغه ونه مني) او په يو الله ﷻ ايمان راوړي، ابن القيم رحمت الله عليه وايي: «له طاغوت څخه مراد هر هغه څوك دى چي بنده يې دشريعت خلاف عبادت، متابعت، او اطاعت وكړي».

او طاغوتان ډير زيات دي، خو پنځه يې له ټولو څخه لوى دي: ۱- ابليس ملعون، ۲- هغه څوك چي خلك يې عبادت وكړي او هغه پدې راضي وي، ۳- هغه څوك چي خلك خپل عبادت ته رابولي، ۴- هغه څوك چي د غيبو د علم دعوا وكړي، ۵- او هغه څوك چي د الله ﷻ د دين څخه پرته په نورو قوانينو حكم او فيصله وكړي.

ددي خبرو دليل دالله ﷻ دا قول دى چي فرمايي: ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ [د البقره سورت: ۲۵۶ آيت]

ترجمه: ددين په (منلو) كښي زور نشته، بيشكه چي

سمه لار له گمراهۍ څخه څرگنده شوې ده، نو هر هغه څوك چې له طاغوت (باطله معبودانو) څخه مخ اړوي او په خداى ايمان راوړي نو بيشكه چې كله كړى يې ټينگه نيولې ده چې هيڅكله هغه لره شكيدل نشته او خداى ښه اوريدونكى (او) ښه پوهيدونكى دى.

او همدا د «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» معنا ده.

او په حديث كې راغلي دي: «رَأْسُ الْأَمْرِ الْإِسْلَامُ وَعَمُودُهُ الصَّلَاةُ وَزِرْوَةُ سَنَامِهِ الْجِهَادُ»^(۱).

ترجمه: د دين بنياد اسلام^(۲) دى، او ستنه يې لمونځ دى، او اوچته (جگه) څوكه يې جهاد دى.

والله أعلم.. وصلى الله على محمد وآله وصحبه وسلم.

(۱) دا حديث ترمذي ۱۲/۵ په كتاب الايمان كې په (۲۶۱۶) نمبر سره، او ابن ماجه ۱۳۱۴/۲ په كتاب الفتن كې په (۳۹۷۳) نمبر سره، او احمد په مسند كې ۲۳۱/۵، ۲۳۷ دمعاذ بن جبل رضي الله عنه څخه روايت كړيدى، او ترمذي ويلي دي: دا حديث حسن او صحيح دى.

(۲) د اسلام څخه مراد د الله په وحدانيت، او د محمد صلى الله عليه وسلم په پيغمبري شاهدي (گواهي) ويل دي، يعنې: (اشهد ان لا اله الا الله، واشهد ان محمداً رسول الله) ويل دي. (ژباړونكى)

د موضوعاتو فهرست

موضوع	صفحه
اول اصل: [دخپل پروردگار پيژندل]	١٠
دوهم اصل: داسلام دين په دلائلو سره پيژندل	٢٢
اوله درجه: [اسلام]	٢٢
دوهمه درجه: ايمان:	٢٧
درېمه درجه: احسان:	٢٩
درېم اصل: [دخپل پيغمبر محمد ﷺ پيژندل]	٣٤
د موضوعاتو فهرست	٤٦

الأصول الثلاثة

تأليف

الشيخ محمد بن عبد الوهاب

(رحمه الله)

ترجمه

عبد النافع زلولي

باللغة «البستري»

إدارة أوقاف
سالم عبدالعزيز الراجحي

الأصول الثلاثة

نابغة

الشيخ محمد بن عبد الوهاب

(رحمة الله)

ترجمه

عبد الشافع زلول

باللغة «البسترة»

مطبعة دار طيبة - الرياض - ت: ١٢٨٣٨٤٠

GIFT NOT FOR SALE